

ומתמהינן: למימרא האמנם כן הוא, כי רבי יהושע בן לוי קשיש היה מרכי חנינא ולכן קראו "ראשונים"?!

והרי אמר רבי יהושע בן לוי: לי התיר רבי חנינא לשתות שחיקת שחליים שעירבום במים בשבת.

ומפרשת הגמרא תחילה את הדברים, ואחר כך חוזרת הגמרא לקושייתה.

קא סלקא דעתין, כי משום איסור שתיית רפואה בשבת הוא שהוצרך רבי יהושע בן לוי לשאול הלכה; ולפיכך תמהינן: וכי לשתות היה צריך רבי יהושע בן לוי לשאול הלכה? הרי פשיטא כי אין בכך איסור —

דתנן: אף על פי שאמרו חכמים: אסור לחולה לאכול סמים המרפאים, ומשום גזירה שמה ישחוק סממנים בשבת [שהיא תולדה של מלאכת "דש", מאירי] —

אבל כל האוכלין הראויין לאכילה אף על פי שעיקרן לרפואה [תוספות ברכות לח א] — אוכל אדם לרפואה [ראה הערה (51)], וכל המשקין שותה אדם לרפואה; כי האוכל או השותה לאכילה מכויין, ואילו רפואה ממילא היא באה [גמרא שם]. (52)

אלא כך הוא שאמר רבי יהושע בן לוי: לי

התיר רבי חנינא לשחוק ולשתות שחליים בשבת, ואף שהשחיקה מלאכה היא.

ואכתי תמהינן: היכי דמי?

אי דאיכא סכנתא [חולה שיש בו סכנה היה רבי יהושע בן לוי], הרי פשיטא דמושרא שרי, ומה שאלה יש בדבר?!

ואי דליכא סכנתא, הרי מיסר אסור, ומה ספק יש בדבר, והאיך התיר לו רבי חנינא?!

ומשנינן: לעולם דאיכא סכנתא, אך שאלתו של רבי יהושע בן לוי, לא שאלה הלכתית היתה, אלא שאלה רפואית, והכי קא מיבעי ליה:

מי מסיא דניחול עליהו שבתא [האם מי השחליים מרפאים, שנחלל בגינם את השבת]; או לא מסיא, ולא ניחול עליהו שבתא?

ומפרשינן: ומאי שנא רבי חנינא שהוצגה שאלה רפואית זו דוקא בפניו?

משום דרבי חנינא בקי ברפואות הוא; וכדאמר רבי חנינא: מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה כיצד להרפא ממנה — וחיה "וחי" אותו אדם; הרי ששואלים היו לרבי חנינא בעניני רפואה.

והמשנה באה לחדש, כי אף שחולה הוא וצריך לאותה רפואה — מותר.

ולדעת ראשונים אחרים, מותר לשתותו אפילו לרפואה, [על פי ביאור הלכה סימן שכח סעיף לו ד"ה אבל; וכדעה אחרונה זו מבואר כאן במאירי, וראה "שמועת חיים"].

52. כוונת הגמרא לדעת רש"י: כי הוא אינו

פרו ונתמנה אחר תחתיו, אם נכנס בשחיטת חבירו, וכדלקמן [עמוד ב]: איבעיא להו שחט ומת מהו שיכנס וכו'. וראה מה שקשה על פירוש זה, בהערה 55 לקמן בהמשך הסוגיא.

51. נחלקו הראשונים בדבר: לדעת רש"י, אין מותר לאוכלו לשם רפואה אלא לשם אכילה,